

men i stor utsträckning var jönsköldslän vid skoning
are hästar eller okar, den smed som blivit
ytligt utbildad genom t. ex. värning vid kavalleriet
kunde sko en häst bättre än en självlärd byasmed
desutom hans vassa smeder, som själva höll upp
hästens fötter, vilket andra smeder ej kunde göra
vilket blev mycket uppskattat, och en ridan smed
fick mycket skoning, det fanns också vassa verktygs-
smeder då stenindustrin på 1910-20 var igång, men
dessa verktygsmeder, var i regel även stenhuggare, men
vissa barr och stenverktyg kunde före styck för en barr-
vässning, Här i Snöstorp hade var smed en 40 till 60
gärklar att smida för, och smedgarner var fullt lagda
av vagnar, hälskar, bister som vävade på rull järnbeslag
Smederna här hade inga jordbruk, men i vissa glesst
befolkade skogssocknar, fick smeden ofta ha ett litet
jordbruk, för att klara sig och familj. En bra smed fick
nog arbeta året runt, men kanske främst om vintern.

En smed var mera yrkesbunning, som kätivar med någon annan smed var fackman för hagnar plantering som såldes till Skogvårdstypelsen, men även på marknader, även kätivar såldes på marknader lian, hantinger, hammare, knoser, ombting årsstiftet fanns mycket hemomide att köpa på marknader. Smidgan låg i de flesta fall mitt i byn med $\frac{1}{2}$ mil till nästa smidga. Smeden hade län och stat. lärtingar fick några kronor i mån, i län, och fri kost hos gårdssmeden, Smeden måste utföra allt smidesarbete på gården utom vissa smidsningsarbete, som utfördes på närmaste verkstad, Om tid för gårdssmed tillät, utförde smeden även arbete för gårdens torpare eller enende bönder. Bönderna själva kunde ej utföra något smidesarbete möjligen brodde en häst, Smeden lärde yrket av sin mästare, allt smidesarbete utfördes för hand, så fort lärtingen var kunnig i yrket, såkte han en smidga övertog en gammal eller byggde en ny.

Smedlärningar kom från de barnrika familjerna och smedgästet gick ofta i arv från far till son, under flera generationer, det är närmast sådana bysmeder som finns kvar nu. Smedens anseende mot bönderna var alltid det bästa, någon skilnad på byggdens ungdom och smedgäst eller lärlingar fanns ej, bara den att smedgästerna fick keta smen, Ordspråk: Smäddare, skamkare, och smen, lika dumma alla tre, Smida smedau järnet är varmt. Smederna och gästerna var nog bländade som folket i allmänhet här. Under arketstid hade ju smeden alltid sitt halvstains förkläde på sig, och även gästerna fick skydda sig på samma sätt för gnistor. Oftast var smederna välberedade, men när den nya maskinen kom till användning i städer såväl som hos några smeder, måste varannad smed slå ingen sin smedga, nu finns endast 3 smedgar där förut fanns 6. Poststadshuset var ofta sammankyggt med smedgan, en sådan kombination fanns här i Öppinge och halva murstocken användes i smedgan, den andra i

koningshuset. i detta fall var det en svinok amerikan
 som utförde smidyrket, i ena halvan av smedgarn fanns
 en ring bord komad och stolar spisen var en med fötter och
 cirka 45 cm i fyrkant, där laga smiden sin småt, och bakste
 träffe han var mycket, i smedgarn fanns bälg och en 2 m.
 bred grästensfyr, denne smed var bara ryttaresmed, ej
 hästlagare, smides bålen fick stå i räckarna, men plats
 fanns att köra in en stor vagn för beställning, en stor
 hård tunna och en 1 cm. urbålsat sten för hård av berr
 för stenhuggare, vidare fanns en stor kavarnoten som
 hjälp vid skenberlag av vagnshjul, i smedgarns fanns följande
 de verktyg, Borkult på en stor träd stubbe, Blåskälj av
 liden, Pluggar och hammare, Rundverktyg, skalmejsel
 stockjärn, Witjärn, Bröddjärn, Gängskivar av flera
 slag, då både leult som mullter jordes för hand, och ett
 dussin olika smidestänger, denna smed tillverka alla
 sina verktyg själv, utom ambolt hammare, som köptes hos
 en handl. i Hamnstad, hela denna smedartinalg, är på

Hallands Museum. De smera bättre ekonomiska
lottade smederna, hadde ju smedgan och efter tiden
fullt moderna verktyg, och redan på 20 talet blev
det elektriska blåsar, med maskiner av enkla
slag, redan 1911 blev grävellen ersatt med en fjäder-
hammare i en smedga i Torup. I en smedga kunde
ju bänder samlas i väntan på att på skott en eller
flera hästar, en utlärd bra hovslagare gick alltid mycket
skoning, isynnerhet om smeden själv höll upp fötterna
på hästen. Smidesjärnet hämtas här i Halmstad där
järnaffär funnits sen långt tillbaka i A-F. Annel var
med för över 100 år redan, och smeden gick viss procent
så i regel inköpte smeden behöriga järn och stål
dimensioner, bättre skrot av rundjärn eller vagnstjärn
kunde smeden hämta och använda, stål hämtades i
Halmstad, och bänderna fraktas hem en eller flera räckas
smidesbol. Smeden bestog allt arbetsvagnar, fjäder
och packvagnar, släddar hälskar härror ånder harvar

Sam de flesta smeder fann en grov stor slipsten, som
 användes för grovslipning. En 83 årig
 man i Ländums kommun tala om att i hans ung-
 dom på 1880 talet, tog en smed 2.50 öre pr häst för
 både skor och skoning, och smeden smidde själv hästsko-
 na med räm, vad det bästa att sko ett par var, har
 jag glömt, men jag arbetade ilag med en smed från
 Småland på Inlandsbanan som hadde skott axar.
 Svetsning var ej alla smeder fullt insatta i värbild
 verktygsmeder, när härdning skulle göras, och stålet
 var glödhet, var det 55 procent stål blev det hel härd,
 som betyder att det kastades helt ned i härdet karet
 där mot 90 procent fick rakta härdas, tills in något
 blåaktig färg på eggställets spets, stålning av verktyg
 av järn järns råjett hamnaren klyfdes rå att en stål-
 bit kunde smidas in, och blev sedan härdad och hårdare
 för användning fjulingar som skulle anläggas och högs
 någon om svetsades ihop, upvärandes, och lades på hjulet

ACC. N:R M. 14611: 1-8.

Landskap: Halland ..... Upptecknare: John E. Carlsson, Healmstad
Härad: Tönnersjö ..... Berättare: " " " "
Socken: Snöstorp, m. fl. .... Berättarens yrke: lantbr. och jaktälskare
Uppteckningsår: 1958 ..... Född år 1887 i Snöstorp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Smeden. s. 1-8.

LuF 109.

Det smides arbete här i flera socknar utfördes att
 smides arbete av bysmeder, däremot fanns vid varje
 större gård en statsanställd gårdsmed med stal, och kantant
 län. Dessa bysmeder har nog förmitts långt tillbaka
 i tiden, min fader talar om att det fanns bysmeder på
 hans tid och han var född 1861. D. Bysmeden var här
 i flera socknas egen huse, jag har aldrig hört talas
 eller skrivits om, någon av byn alltså bysmed.
 Däremot har det hänt att en smed byggt upp en smedga
 och bysnämnen, beredvilligt upplåtit tomtplats och även
 skänkt timmer, kubb och bräder, för att få en smed på nära
 håll, smeden smidde nästan alla jordbrukets redskap från
 spåra till hervar, plögar, hästhackar, någon bringvandrande
 förrälgare fanns nog ej på 1860-70 talet, här i Prästarp
 fanns på 1890 talet 6 smeder som endast utförde smi-
 des arbete, det var endast under råttilda förhållande
 som händerna gick över än efter vatten, och körde till
 den ej närmaste smeden, det kunde vara osäkra

Wid skallerlag på hästar, fick vänderna själva
hålla upp hästens fötter, då det blev en omväggsnare skar-
ring, än om smeden själv höll upp hästens fötter.
Vetenskapen av skorna gjordes av hemma smidda
grova knivar. Oxar insattes i särobilt spiltta när
skoning skulle göras. En mycket gammal smedja
som för länge sen är nedriven och borta, smiddes även
bestag på litkistor, så fast någon i byggen drog.
Beställdes litkista hos smedaren, som redan thump-
till bysmeden för bestag, även kärbestag, hörbestag,
att skulle bysmeden göra, jag minns som 10 årig pojke
hur märkligt det var att komma till smedgen, då man
kinnritsmålade litkistor stad uppstaplade i en hörna.
Numera fins alla moderna maskiner i varje smedja
med självaaktning. Nu kan smeden hånda, vretsa lödda
och allt annat, elektriskt kraft fins ju överallt.

Gael Jaf. och Goll nyår

11
oerbar